

Received: January 15, 2026

Revised: March 28, 2026

Accepted: March 30, 2026

ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ
ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

Potential and Development Approaches to Support Cruise Tourism
in the Songkhla Lake Basin

ศรวุฒิ อินทพนม*

ศุภการ สิริไพศาล

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) E-mail: grad@life.ac.th

Sarawoot Intapanom

Supakarn Siripaisan

Graduate School, Learning Institute for Everyone

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพพื้นที่สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ความสำคัญและผลปฏิบัติการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 116 คน พบว่าการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำมีความสำคัญระดับสูงค่าเฉลี่ยที่ 4.17 แต่ค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางที่ 3.33 สะท้อนช่องว่างในการพัฒนาโดยสวนสองทะเลควรได้รับการพัฒนามาก แหล่งท่องเที่ยวสำคัญได้แก่ วัดแหลมพ้อ (4.00, 3.00) อยู่ในกลุ่มที่ต้องเร่งพัฒนา เกาะยอ (5.00, 4.00) และเมืองเก่าสงขลา (5.00, 4.00) อยู่ในกลุ่มที่ควรรักษามาตรฐาน พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสงขลา (3.00, 2.00) มีศักยภาพในระดับปานกลางและควรพัฒนาเพิ่มเติม และกิจกรรมเชิงพาณิชย์ (3.00, 4.00) เพื่อเป็นองค์ประกอบสนับสนุนการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 55 คน สะท้อนความสำคัญกับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานท่าเรือ ระบบความปลอดภัย และการจัดการสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการรักษาอัตลักษณ์ชุมชนและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มคุณค่าและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยเสนอให้ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่มีความสำคัญสูงแต่ผลการดำเนินงานต่ำ การรักษาและเพิ่มคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง การส่งเสริมการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับชุมชน และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด BCG เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในอนาคต

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ; ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา; ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว; การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน; การวิเคราะห์ความสำคัญและสมรรถนะ

Abstract

This study aimed to: 1) assess the spatial potential for water-based tourism development; 2) analyze the potential of tourism resources, communities, and tourism activities; and 3) propose development approaches to support cruise tourism in the Songkhla Lake Basin. A mixed-methods approach, integrating quantitative and qualitative research, was employed.

The quantitative analysis, based on Importance–Performance Analysis (IPA) with a sample of 116 stakeholders, indicated that cruise tourism was perceived as highly important (mean = 4.17), while its performance remained at a moderate level (mean = 3.33), reflecting a development gap. Suan Song Thale requires substantial improvement. Key attractions included Wat Laem Pho (4.00, 3.00), identified as a priority for development; Ko Yor (5.00, 4.00) and Songkhla Old Town (5.00, 4.00), which should maintain their standards; and Songkhla Aquarium (3.00, 2.00), which has moderate potential and requires further development. Commercial activities (3.00, 4.00) function as supporting components of tourism.

Qualitative findings from field surveys, in-depth interviews with 20 key informants, and focus group discussions with 55 stakeholders emphasized the importance of cruise tourism and highlighted a shared perspective on the need to improve infrastructure, including piers, safety systems, and environmental management. These developments should be implemented alongside

preserving community identity and promoting local participation, particularly by linking cultural tourism resources with community-based economic activities to enhance tourist value and experience.

The study recommends developing infrastructure and facilities in areas with high importance but low performance, preserving and enhancing cultural capital in high-potential areas, promoting integrated tourism linkages between attractions and communities, and implementing sustainable environmental management under the BCG framework to support the future growth of cruise tourism.

Keywords: Cruise tourism; Songkhla lake basin; Tourism potential; Sustainable tourism development; Importance-performance analysis

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในฐานะกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของการเติบโตของอุตสาหกรรมเรือสำราญและกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (Cruise Lines International Association, 2024) สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำและโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2023; The Public Relations Department, 2025) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในประเทศไทยยังเผชิญข้อจำกัดสำคัญหลายประการ เช่น ความไม่พร้อมของโครงสร้างพื้นฐานท่าเรือและระบบโลจิสติกส์ การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยที่ยังไม่เป็นระบบ รวมถึงการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นที่ยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและศักยภาพการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว (Esichaikul, & Chansawang, 2020; Setthadali, 2020)

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นทะเลสาบลาгуนเพียงแห่งเดียวของประเทศไทยที่มีความโดดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเรือสำราญให้ความสนใจ อีกทั้งยังได้รับการกำหนดบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางน้ำของภาคใต้ ทั้งนี้ เนื่องจากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญเป็นการรับรองนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้จังหวัดสงขลาอาจต้องเผชิญข้อจำกัดด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว และการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ งานวิจัยที่ผ่านมาในบริบทการท่องเที่ยวเรือสำราญและการท่องเที่ยวทางน้ำส่วนใหญ่มุ่งเน้นประเด็นเฉพาะด้าน เช่น การรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Charoenphao, 2018; Thongprasit, 2020; Mulkunee, 2023) หรือการประเมินศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการท่าเรือ (Esichaikul, & Chansawang, 2020) ขณะที่การศึกษาที่บูรณาการการประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบายยังมีอยู่อย่างจำกัด

นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลกระทบจากกิจกรรมเรือสำราญที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางน้ำและสุขภาพของชุมชน (Lloret, Riera & Hilmi, 2021) รวมถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Ginting, Munazirah, & Wahid, 2023; Yusoh, Mapjabil, Hanafi & Idris, 2021) แนวคิดเศรษฐกิจ BCG จึงถูกนำมาใช้เป็นกรอบสำคัญในการออกแบบแนวทางการ

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่เพื่อสร้างความสมดุลและความยั่งยืนในระยะยาว (Maimun, Thongmark, Rattanatai, & Rojanadilok, 2023)

เพื่อให้การศึกษาวิจัยสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาที่คำนึงถึงการพัฒนาและผลกระทบทุกมิติ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาศักยภาพของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างบูรณาการ พร้อมเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการศึกษานำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติของลำดับความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อยกระดับกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางน้ำที่มีความสามารถในการแข่งขันและยั่งยืนในระดับภูมิภาคตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาท่าเทียบเรือเล็ก (Cruise Landing Pier) ท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยว (Tourist Boat Pier) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2. วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวทางน้ำ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ วิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ภายใต้ระเบียบและวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อการวิจัยเชิงพื้นที่ (Area-Based Research) เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1. งานวิจัยเชิงคุณภาพ

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนหรือเป็นปัจจัยเอื้อและอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวน 75 คน ประกอบด้วย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้บริหารและผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาท่าเรือและผังเมือง ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันหรือเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาพื้นที่

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 55 คน ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพ ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

ข้อมูลเชิงคุณภาพถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จำนวน 116 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ เพื่อประเมินระดับความสำคัญ (Importance) และระดับผลการดำเนินงาน (Performance) ของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว

การสร้างเครื่องมือ

1. เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ที่มีแนวคำถามกว้างๆ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนมุมมอง ประสบการณ์ ปัญหา ความสำคัญ และความกังวลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำอย่างเปิดเผย แนวคำถามครอบคลุมประเด็นด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการ สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน และทิศทางการพัฒนาในอนาคต

2. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินระดับความสำคัญ และระดับผลการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ในระหว่างการลงพื้นที่จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม เพื่อทดสอบความชัดเจนของข้อคำถาม ความเหมาะสมของภาษา และความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงโครงสร้างและถ้อยคำของแบบสอบถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ Importance–Performance Analysis (IPA) ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.89 จากนั้นได้ทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำนวน 30 คน พบว่ามีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.90 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในระดับสูง

สำหรับเครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกและแนวคำถามสนทนากลุ่ม ได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้ในพื้นที่จริง พบว่ามีความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน และสามารถสะท้อนประเด็นการวิจัยได้อย่างครอบคลุม โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบเปรียบเทียบจากหลายแหล่ง (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา

กระบวนการเก็บข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลของการพัฒนาพื้นที่ รวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่สำรวจ ด้วยแบบ checklist ของการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อประเมินศักยภาพพื้นที่และทำเทียบเรือเล็กเพื่อสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวก ขนาดพื้นที่ ท่าเรือขนาดเล็กในพื้นที่ ผลิตภัณฑ์ชุมชน กิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง ลักษณะภูมิประเทศ แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางน้ำ และความสะดวกต่อการเดินทาง นอกจากนี้ผลการสำรวจพื้นที่เพื่อนำมากำหนดจุดที่เหมาะสมสำหรับการสร้างท่าเรือและความต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งสิ้น 171 คน ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ เพื่อประเมินระดับความสำคัญ (Importance) และระดับผลการดำเนินงาน (Performance) ของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และคะแนนด้านความสำคัญ (Importance) และ ผลการดำเนินงาน (Performance) ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกระบุจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ Importance–Performance Analysis (IPA) เพื่อจัดกลุ่มพื้นที่ตามระดับศักยภาพและความจำเป็นในการพัฒนา

รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ จำนวน 20 คน นอกจากนี้งานวิจัยนี้มีการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 55 คน เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง ข้อจำกัด และแนวทางการ

พัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวในบริบทเชิงพื้นที่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ข้อจำกัดและจุดแข็งของแต่ละแหล่งเพื่อหาช่องว่างในการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

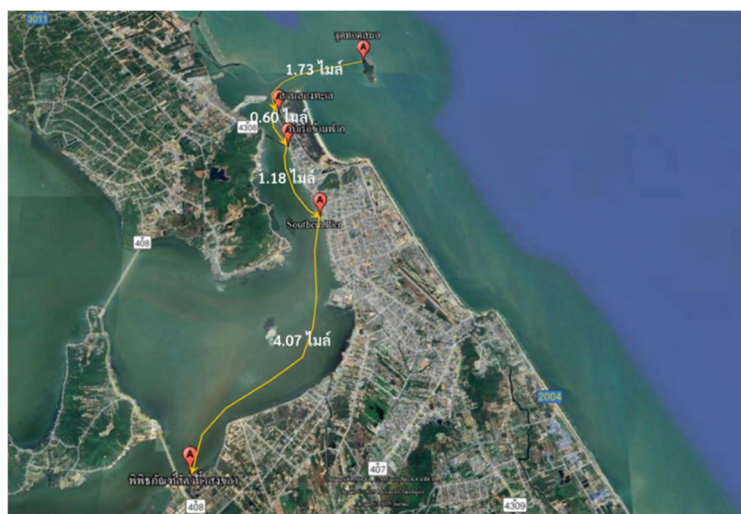
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ Importance-Performance Analysis (IPA) เพื่อระบุปัจจัยที่มีศักยภาพสูงสุดในการพัฒนา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดกิจกรรมระดมความคิดเห็น และการประชุมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อสังเคราะห์จุดแข็งและข้อจำกัดของพื้นที่ เพื่อนำมาออกแบบแนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพของสวนสองทะเลต่อการสร้างท่าเทียบเรือเล็ก (Cruise Landing Pier) มีสูง

การศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อคัดเลือกบริเวณที่เหมาะสมในการพัฒนาท่าเทียบเรือเล็กได้กำหนดจุดเป้าหมายจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ สวนสองทะเล ท่าเรือข้ามฟาก ท่าเรือเซาท์เทิร์น และพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสงขลา โดยแต่ละพื้นที่ถูกวิเคราะห์เปรียบเทียบตามปัจจัย 10 ประการ เช่น ระยะห่างจากจุดทอดสมอเกาะหนู ความลึกของเส้นทางเดินเรือ ความสามารถในการกำบังคลื่นลม ความพร้อมของพื้นที่หลังท่า เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า สวนสองทะเล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงสุด โดยได้คะแนนในหลายปัจจัยสำคัญ มีความเหมาะสมมากที่สุดต่อการพัฒนาท่าเทียบเรือเล็ก รองลงมา คือ ท่าเรือข้ามฟาก และท่าเรือเซาท์เทิร์น แม้จะมีข้อได้เปรียบบางประการ แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านโครงสร้างเดิม ขณะที่พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำ แม้มีพื้นที่กว้างและเหมาะต่อการพัฒนาเป็นศูนย์กลางบริการ แต่มีข้อจำกัดด้านความปลอดภัยและความสะดวกในการเดินเรือ

ภาพที่ 1 แสดงระยะห่างระหว่างจุดทอดสมอและพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาท่าเทียบเรือเล็กในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา: Intapanom & Siripaisan (Adapted from Google Earth, 2025)

จากภาพที่ 1 แสดงจุดที่ของบริเวณสวนสองทะเลที่ตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าทะเลสาบ อยู่ใกล้กับจุดทอดสมอที่เกาะหนูในระยะทางประมาณ 3.3 กิโลเมตร เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยสากล SOLAS นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่สาธารณะที่ได้รับการพัฒนาและอยู่ในแผนการพัฒนาจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสงขลาแล้ว

ผลการสำรวจพบว่าบริเวณดังกล่าวมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดสงขลาได้อย่างสะดวกและรวดเร็วพอในการจัดการท่องเที่ยวภายใน 1 วัน ตามแผนการท่องเที่ยวของเรือสำราญ

อย่างไรก็ตาม บริเวณสวนสองทะเลมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งจุดรองรับเรือ tender boat ขนถ่ายนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญมาขึ้นฝั่ง ทั้งนี้ สวนสองทะเลสามารถเป็นจุดยุทธศาสตร์เพราะสวนสองทะเลมีถนนหลักสองสายที่ช่วยกระจายนักท่องเที่ยวได้ แต่หากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากพร้อมกัน อาจส่งผลกระทบต่ออาการจราจรและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ดังนั้น จึงต้องมีมาตรการด้านการจัดการจราจร ขนส่งผู้โดยสาร สาธารณูปโภค และการจัดการขยะควบคู่การก่อสร้างท่าเรือ

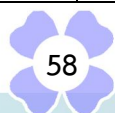
แม้จะพบว่าสวนสองทะเลเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ สิ่งที่สำคัญมากคือการวิเคราะห์เชิงลึกถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและข้อจำกัดจากกฎหมาย เนื่องจากพื้นที่สวนสองทะเลถูกจัดให้เป็นเขตอนุรักษ์ การพัฒนาจึงต้องผ่านกระบวนการขออนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอผ่อนผันการใช้พื้นที่ดังกล่าวเสียก่อนซึ่งต้องใช้ระยะเวลาและการเห็นร่วมกันของประชาชนในจังหวัดสงขลาต่อการพัฒนาดังกล่าว

2. วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ผลการสำรวจและประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาใช้วิธี Importance-Performance Analysis (IPA) โดยประเมิน 6 แหล่งท่องเที่ยวหลักจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวม 116 คน ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐส่วนกลางและท้องถิ่น ภาคเอกชนด้านท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า ค่าเฉลี่ยความสำคัญ (Importance Mean) ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดอยู่ที่ 4.17 แสดงว่าแหล่งท่องเที่ยวในลุ่มน้ำมีความสำคัญในระดับสูง ขณะที่ค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงาน (Performance Mean) อยู่ที่ 3.33 สะท้อนว่าการจัดการปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายแหล่งพบว่า สวนสองทะเล (Importance = 5.00, Performance = 3.00) และวัดแหลมพ้อ (4.00, 3.00) อยู่ในกลุ่ม “ต้องเร่งพัฒนา” (Priority Improvement) ส่วนเกาะยอ (5.00, 4.00) และเมืองเก่าสงขลา (5.00, 4.00) อยู่ในกลุ่ม “ควรรักษามาตรฐาน” (Keep up the Good Work) ขณะที่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสงขลา (3.00, 2.00) จัดอยู่ในกลุ่มความสำคัญปานกลางและต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม และกิจกรรมเชิงพาณิชย์ (3.00, 4.00) อยู่ในกลุ่มผลงานดีแต่ไม่ใช่งานหลักในการตัดสินใจท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์โดยรวมชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพสูง แต่ยังมีจุดที่ต้องลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม และการบริหารพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงตารางการวิเคราะห์ค่าสถิติศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แนวทาง Importance-Performance Analysis (IPA) กับกลุ่มตัวอย่าง 116 คน (n=116)

แหล่งท่องเที่ยว / ปัจจัย	Importance Mean	Performance Mean	IPA Quadrant	แนวทางการพัฒนา
สวนสองทะเล	5.00	3.00	Priority Improvement	เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบความปลอดภัย และการจัดการสิ่งแวดล้อม
วัดแหลมพ้อ (เกาะยอ)	4.00	3.00	Priority Improvement	ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง และพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว
เกาะยอ (ผ้าทอ/วิถีชีวิต)	5.00	4.00	Keep up the Good Work	รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างยั่งยืน
เมืองเก่าสงขลา	5.00	4.00	Keep up the Good Work	อนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ พัฒนาการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวและจราจร

แหล่งท่องเที่ยว / ปัจจัย	Importance Mean	Performance Mean	IPA Quadrant	แนวทางการพัฒนา
พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสงขลา	3.00	2.00	Low Priority	พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว
กิจกรรมเชิงพาณิชย์ (ร้านอาหาร / คาเฟ่)	3.00	4.00	Possible Overkill	เป็นกิจกรรมสนับสนุน ไม่ใช่ปัจจัยหลักในการตัดสินใจเดินทาง
ค่าเฉลี่ยรวม (Grand Mean)	4.17	3.33		

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 1 ชี้ให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีความสำคัญสูง (Importance Mean = 4.17) แต่ระดับผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (Performance Mean = 3.33) โดย สวนสองทะเลและ วัดแหลมพ้อจัดอยู่ในกลุ่ม “ต้องเร่งพัฒนา” ซึ่งจำเป็นต้องลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการสิ่งแวดล้อม ขณะที่ เกาะยอและเมืองเก่าสงขลาอยู่ในกลุ่ม “ควรรักษามาตรฐาน” โดยเน้นอนุรักษ์วัฒนธรรมและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ส่วนพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำและกิจกรรมเชิงพาณิชย์ มีศักยภาพต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้หรือกิจกรรมสนับสนุน แต่ยังไม่ใช่อันดับหลักสำหรับนักท่องเที่ยว

2.2 ศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้ชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความพร้อมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ แต่ผู้ประกอบการในสายการเดินทางเรือและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน โดยเฉพาะมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวและความพร้อมของบุคลากร

ประเด็นที่ถูกกล่าวถึงอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในบางแหล่งท่องเที่ยว การขาดระบบจัดการพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม มาตรฐานด้านความปลอดภัยและการบริการที่ยังไม่สม่ำเสมอ รวมถึงทักษะของผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ที่ยังต้องได้รับการพัฒนา ทั้งด้านการให้บริการ การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

2.3 ความพร้อมของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ และการ Focus Group ระหว่างผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จังหวัดสงขลาสะท้อนว่า การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคล ทำให้ไม่สามารถลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือสร้างกิจกรรมใหม่ในระดับขนาดใหญ่ได้ในระยะสั้น อย่างไรก็ตาม ชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่า พื้นที่ยังสามารถเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และกิจกรรมพื้นถิ่นที่มีอยู่เดิมได้ โดยไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบมากนัก

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการด้านการเดินทางเรือและการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ ให้ความเห็นว่าการรองรับนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญจำเป็นต้องมีมาตรฐานด้านความปลอดภัย การจัดการพื้นที่ และการบริการที่ชัดเจน เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความคาดหวังต่อคุณภาพประสบการณ์การท่องเที่ยวในระดับสูง

ผลการวิจัยนี้สะท้อนความแตกต่างของมุมมองความพร้อมระหว่างชุมชนที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ กับภาคธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานและความพร้อมเชิงระบบ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเสริมสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพเชิงปริมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางน้ำในระดับสูงอยู่ที่ 4.17 ขณะที่ระดับผลการดำเนินงานอยู่ที่ 3.33 แสดงให้เห็นว่า จังหวัดสงขลาจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงในเชิงโครงสร้างและการจัดการพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญ

ระยะแรกจึงควรเร่งพัฒนาสวนสองทะเลและวัดแหลมพ้ออย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบความปลอดภัย และการจัดการสิ่งแวดล้อม ขณะที่เกาะยอและเมืองเก่าสงขลามีศักยภาพด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในระดับดี ควรเน้นการรักษามาตรฐานและยกระดับการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ส่วนพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำและกิจกรรมเชิงพาณิชย์สามารถทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบสนับสนุนเพื่อเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ระยะต่อมาคือการแสวงหาความพอดีในการพัฒนาบนความเป็นไปได้และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน แม้ชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกและมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ภาครัฐกิจด้านการเดินเรือและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าพื้นที่ยังมีข้อจำกัดด้านมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก และทักษะของบุคลากรด้านการบริการ ส่งผลต่อความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญที่มีความคาดหวังด้านคุณภาพประสบการณ์ในระดับสูง

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แม้พื้นที่มีทรัพยากรและกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถบูรณาการกันได้ แต่การพัฒนางิจกรรมเพื่อรองรับตลาดเรือสำราญยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคล ทำให้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานหรือการสร้างกิจกรรมใหม่ขนาดใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะสั้น ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมคือการต่อยอดกิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเรือสำราญ พร้อมยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัย การจัดการพื้นที่ และการบริการอย่างค่อยเป็นค่อยไป

สุดท้ายคือการบูรณาการรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาคประชาชนและเอกชน ความแตกต่างของมุมมองด้านความพร้อมระหว่างชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ กับภาครัฐกิจที่เน้นมาตรฐานและความพร้อมเชิงระบบ ซึ่งประเด็นดังกล่าวควรถูกนำมาบูรณาการในการกำหนดแนวทางการพัฒนา เพื่อให้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถเติบโตได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

การอภิปรายผล

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในระดับสูง โดยค่าเฉลี่ยความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ขณะที่ระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของการพัฒนา” ที่สอดคล้องกับแนวคิด Importance-Performance Analysis ที่ใช้ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของการพัฒนา (Esichaikul, & Chansawang, 2020) กล่าวคือพื้นที่ที่มีความสำคัญสูงแต่ผลการดำเนินงานต่ำควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์เชิงพื้นที่พบว่าสวนสองทะเลมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นท่าเทียบเรือเล็กสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญ เนื่องจากมีข้อได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้ง ความใกล้ชิดกับจุดทอดสมอ และความสามารถในการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาท่าเรือสำราญที่ต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความเชื่อมโยงกับกิจกรรมท่องเที่ยวบนฝั่ง (Setthadali, 2020) อย่างไรก็ตามการพัฒนาในพื้นที่ดังกล่าวยังต้องพิจารณาข้อจำกัดด้านกฎหมายและผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Lloret, Riera & Hilmi (2021) ที่ชี้ว่าการขยายตัวของอุตสาหกรรมเรือสำราญอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและชุมชนชายฝั่ง หากขาดการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสม

ในด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ผลการวิจัยสะท้อนว่าชุมชนในพื้นที่มีทัศนคติเชิงบวกและพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการนำเสนอวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ทุนทางสังคมเป็นฐานในการพัฒนา

(Ginting et al., 2023) อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการด้านการเดินเรือและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเห็นว่าพื้นที่ยังมีข้อจำกัดด้านมาตรฐานการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และทักษะของบุคลากร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจและความภักดีของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในระยะยาว (Mulkunee, 2023)

ผลการศึกษาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวพบว่าพื้นที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสามารถบูรณาการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้ แต่การพัฒนากิจกรรมเพื่อรองรับตลาดเรือสำราญยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคล ดังนั้น การพัฒนาควรเริ่มจากการต่อยอดกิจกรรมที่มีอยู่เดิมควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยและการบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลัก BCG Economy ที่เน้นความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Maimun, Thongmark, Rattanatai, & Rojanadilok, 2023)

นอกจากนี้ ความแตกต่างของมุมมองระหว่างชุมชนและภาคธุรกิจสะท้อนถึงความท้าทายในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ กล่าวคือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวิถีชีวิตและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ขณะที่ภาคธุรกิจเน้นมาตรฐานและความพร้อมเชิงระบบเพื่อตอบสนองความคาดหวังของตลาดเรือสำราญ ซึ่งประเด็นดังกล่าวควรได้รับการบูรณาการผ่านการวางแผนเชิงพื้นที่และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Yusoh, Mapjabil, Hanafi, & Idris, 2021)

การพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มจากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ควบคู่กับการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนและการพัฒนามาตรฐานการบริการ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำของประเทศไทยที่มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับภูมิภาค (Cruise Lines International Association, 2024; The Public Relations Department, 2025)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยประจักษ์ว่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีศักยภาพสูงในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในทุกมิติ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยมุ่งเน้นการรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงจากเรือสำราญทำให้ต้องพิจารณาอย่างรอบด้านทั้งในมิติของมูลค่าจากการลงทุน ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นการตัดสินใจร่วมกันทุกภาคส่วนแบบฉันทามติ ซึ่งควรเป็นการปฏิบัติร่วมกันในข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ระยะสั้น 1 ปี เร่งสำรวจท่าเรือเดิมทั้งของรัฐและเอกชน และพื้นที่ใกล้เคียงโดยกำหนดรัศมีจากเกาะหนู เกาะแมว ไม่เกิน 3 ไมล์ทะเล ผลการวิจัยแม้จะพบว่าสวนสองทะเลมีความเหมาะสมในการสร้างเป็นท่าเรือรองรับนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญ แต่มีข้อจำกัดสำคัญคือกฎหมายสิ่งแวดล้อม และความกังวลเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจต่อจังหวัดสงขลาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ จึงควรสำรวจพื้นที่เหมาะสมอื่น เช่น บริเวณสิงหนคร หรือท่าเรือเอกชนที่กำลังจะหมดสัญญาสัมปทานกับภาครัฐ เพื่อนำมาใช้เป็นท่าเรือชั่วคราวรองรับนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญในแนวทางของการทดลองระบบการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ก่อนเพื่อประเมินประสบการณ์จากการปฏิบัติ ในระยะปีแรกควรเร่งทำความเข้าใจถึงทิศทางการยกระดับมาตรฐานของการท่องเที่ยวในทุกมิติทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก มาตรฐานของบุคลากรให้บริการ มาตรฐานสินค้าเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไปพร้อมกับกับการส่งเสริมช่องทางการจำหน่ายให้กับประชาชนในช่องทางอื่น ๆ ในช่วงที่ฤดูกาลท่องเที่ยวอยู่ในช่วงชบเซาของปี

2. ระยะสั้น 1-2 ปี ในระยะนี้ควรทำ EIA การสร้างท่าเรือบริเวณสวนทองทะเลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกประกอบการพิจารณาหากมีความจำเป็นและคุ้มค่าเพียงพอในทุกมิติของการพัฒนา นำเสนอต่อคณะกรรมการจังหวัดสงขลาเพื่อเสนอและพิจารณาเข้าสู่กระบวนการขอใช้พื้นที่นี้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การดำเนินงานไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะจังหวัดสงขลาควรสร้างการมีส่วนร่วมจากจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกัน เช่น จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การลงทุนสร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของภาคใต้ตอนล่างมากกว่ากระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่ง

3. ระยะกลาง 3-5 ปี ระยะแห่งการสร้างสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างภาพลักษณ์และแบรนด์สงขลาให้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่ยั่งยืนและโดดเด่นในภูมิภาค นั่นคือการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้สงขลาและภาคใต้ตอนล่างเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงจากทั่วโลก

แม้ว่าผลการวิจัยจะให้อธิบายว่าควรพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการซึ่งควรได้รับการศึกษาและพิจารณาเพิ่มเติมได้แก่การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก โดยเฉพาะข้อมูลด้านกฎหมายที่ดินและข้อจำกัดเชิงพื้นที่ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับแนวคิด (Conceptual level) และยังไม่ได้ดำเนินการศึกษา EIA จริง และความไม่แน่นอนของนโยบายภาครัฐและการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจในอนาคต

References

- Charoenphao, Q. (2018). *Mapping Thai millennials' customer experience towards Chao Phraya River cruise services in Bangkok*. (Master of Science Thesis). Thammasat University, Faculty of Commerce and Accountancy, Program in Marketing. (in Thai)
- Cruise Lines International Association. (2024). state of the cruise industry report. *CLIA. Designated Areas for Sustainable Tourism Administration*. (2023). DASTA 9 discussed plans/projects under the strategic plan for the development of special areas for sustainable tourism in the Songkhla Lake Basin, together with the Songkhla Provincial Administrative Organization. Retrieved 2025, August 21, from <https://www.dasta.or.th/th/article/2457> (in Thai)
- Esichaikul, R. & Chansawang, R. (2020). Importance–performance analysis of Phuket’s cruise port in Thailand. *Asia–Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 9(2), 1–22. (in Thai)
- Ginting, N., Munazirah, M. & Wahid, J. (2023). Community Participation in Sustainable Tourism: A case study in Balige, Indonesia. *Environment–Behaviour Proceedings Journal*, 8(23), 239–246.
- Lloret, J., Riera, V. & Hilmi, N. (2021). Impacts of cruise tourism on marine environments and human health: A review. *Marine Pollution Bulletin*, 173, 112979.
- Maimun, T., Thongmark, C., Rattanatai, B. & Rojanadilok, T. (2023). BCG Economic Model for balanced and Sustainable Development. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 13(2), 14–27.
- Mulkunee, S. (2023). The relationships between destination image, perceived value, satisfaction, and loyalty of cruise tourists in Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 44(2), 295–303. (in Thai)

- Setthadali, R. (2020). *Factors for considering to develop Thailand cruise port*. (Master of Science Thesis). Chulalongkorn University, Graduate School, Program in Maritime Administration. (in Thai)
- The Public Relations Department. (2025). *Government to develop Songkhla as marine tourism center*. Retrieved 2025, August 22, from <https://thailand.prd.go.th/en/content/category/detail/id/48/iid/366061> (in Thai)
- Thongprasit, S. (2020). Factors influencing the decision to choose cruise tourism in Thailand. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 12(4), 601–615. (in Thai)
- Yusoh, M. P., Mapjabil, J., Hanafi, N. & Idris, M. A. M. (2021). Tourism carrying capacity and Social Carrying capacity: A literature review. *SHS Web of Conferences*, 124(4), 02004.

ผู้เขียน

ดร.ศราวุฒิ อินทพนม

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ที่อยู่ เลขที่ 13/2 หมู่ที่ 1 ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 75120

E-Mail: sarawooti@life.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ ศิริไพศาล

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ที่อยู่ เลขที่ 13/2 หมู่ที่ 1 ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 75120

E-Mail: s_siripaisan@hotmail.com

